

Adresát: Klienti Tomaier Legal advokátní kancelář s.r.o.
Autor: Tomaier Legal advokátní kancelář s.r.o.
Datum: 13. března 2020
Předmět: Dopady nouzového stavu vyvolaného pandemií koronaviru do pracovněprávních vztahů

I. PŘEDMĚT MEMORANDA

Předmětem tohoto memoranda je nastínění některých dopadů do pracovněprávních vztahů v návaznosti na vyhlášení nouzového stavu v České republice. Vycházíme ze stavu informací zveřejněných k 13. 3. 2020, 18:00 hod.

II. MIMOŘÁDNÁ OPATŘENÍ V ČR

- Vláda ČR svým usnesením č. 69/2020 Sb. nařídila nouzový stav. V důsledku toho jsou pak přijímána další nouzová opatření. Vzhledem k tomu, že opatření mohou být průběžně aktualizována, je vhodné průběžně sledovat komunikaci orgánů veřejné moci. Nouzový stav platí od 12. 3. 2020 po dobu 30 dnů (s možností prodloužení);
- **Došlo k zákazu cestování** (platí od 14. 3. 2020, se **zprůsněním od 16. 3. 2020**):
 - o je zakázán vstup cizinců z rizikových oblastí do ČR (aktuální seznam rizikových oblastí je zde: <https://koronavirus.mzcr.cz/staty-sveta-s-vysokym-rizikem-prenosu-nakazy/>, ke dni této zprávy se z evropských států jedná zejména o tyto státy: Itálie, Německo, Francie, Rakousko, Španělsko, Belgie). Polsko ani Slovensko zatím není rizikovou oblastí (avšak i na Polsko a Slovensko se vztahuje zprůsněný zákaz cestování od 16. 3. 2020 – viz dále);
 - o jsou zakázány cesty českých občanů a osob s trvalým pobytem v ČR do rizikových zemí (výjimkou jsou čeští občané s trvalým pobytem v rizikové oblasti, případně cizinci s trvalým pobytem v ČR – tito cizinci mohou vycestovat, pak se však již nemohou vrátit);
 - o **od 16. 3. 2020 0:00** je zakázán vstup cizinců ze **všech zemí** (nejen rizikových) do ČR (krom cizinců s trvalým pobytem či pobytem nad 90 dnů). Zároveň platí obecný **zákaz vycestování** pro občany ČR;
 - o výjimky jsou dále nastaveny pro cesty některých profesí (relevantní jsou zejména řidiči nákladní mezinárodní dopravy), případně do 16. 3. 2020 přeshraniční pracovníci (v některých materiálech označování jako „pendleři“) mezi ČR a Rakouskem/Německem (do 50 km od hranic), od 16. 3. 2020 se výjimka pro přeshraniční pracovníky uplatní i na občany Polska a Slovenska (a to v rozsahu 100 km od hranic). Přeshraniční pracovníci by měli být vybaveni potvrzením zaměstnavatele, že splňují kritéria výjimky, a to ideálně na formuláři zveřejněném Ministerstvem vnitra (viz <https://www.mvcr.cz/clanek/cestovani-po-dobu-nouzoveho-stavu.aspx>);
 - o cizinci mohou cestovat do ČR **jen do 16. 3. 2020**, pokud se nejedná o cizince cestující z rizikové země, a pokud jsou z rizikové země, tak jen tehdy, pokud se u nich aplikuje výjimka. Po 16. 3. 2020 se může jednat jen o cizince, kteří splňují výjimky (viz výše, úplný výčet <https://www.mvcr.cz/clanek/cestovani-po-dobu-nouzoveho-stavu.aspx>). Není tedy podstatné to, zda mají pracovní povolení.
- **Došlo k omezením v dopravě** (platí od 14. 3. 2020):

- je přerušena mezinárodní hromadná silniční doprava (nad 9 osob) a mezinárodní vlaková doprava, veškeré lety musí být směřovány přes Prahu;
- jsou povoleny návraty českých občanů a odcestování cizinců;
- nevztahuje se na individuální dopravu (vozidla s obsaditelností do 9 osob), kdy je cestování do nerizikových států možné do 16. 3. 2020, kdy nastává obecný zákaz cestování;
- **Došlo k zavedení hraničních kontrol** (od 14. 3. 2020, zatím se týká ČR/Německo, ČR/Rakousko, předpokládáme, že obdobný režim bude po 16. 3. 2020 i pro hranice s Polskem a Slovenskem, podrobnosti nebyly dosud zveřejněny);
 - K cestování je možné použít jen některé přechody, přeshraniční pracovníci mohou v denních hodinách využívat další přechody (<https://www.mvcr.cz/clanek/coronavirus-informace-mv.aspx>);
- **Došlo k rozšíření karanténních opatření** (platí od 13. 3. 2020, 12:00):
 - pro osoby přijíždějící do ČR ze všech rizikových oblastí platí karanténní opatření;
 - tyto osoby musí po návratu do ČR oznámit tuto skutečnost telefonicky či jiným dálkovým způsobem svému praktickému lékaři (případně jakémukoliv praktickému lékaři, pokud nemají svého registrujícího lékaře). Lékař pak nařídí karanténní opatření. Porušení karanténních opatření může být sankcionováno pokutou až 3 000 000 Kč;
 - opatření se nevztahuje na řidiče z povolání, piloty, apod.;
 - opatření se nevztahuje na osoby, na které se aplikuje výjimka (např. přeshraniční zaměstnanci, řidiči);
 - pro úplnost uvádíme, že podle dostupných informací zavedlo Slovensko karanténní opatření pro osoby vracející se z ČR.

III. DOPADY MIMOŘÁDNÝCH OPATŘENÍ DO PRACOVNĚPRÁVNÍCH VZTAHŮ

Výše uvedená opatření mohou mít důsledky v oblasti pracovněprávní:

- zaměstnanec se týká **karanténní opatření**, brání mu dostavit se do zaměstnání:
 - jedná se podle převažujícího výkladu o překážku na straně zaměstnance, zaměstnanci náleží po dobu prvních 14 dní karantény od zaměstnavatele za zmeškanou pracovní dobu (běžné pracovní dny) náhrada mzdy nebo platu ve výši 60 % průměrného výdělku, redukováného podle pravidel stanovených v ust. § 192 odst. 2 zákoníku práce. Zaměstnavatel může rozhodnout o zvýšení náhrady až do výše průměrné mzdy. Od 15. dne karantény zaměstnanec dále čerpá dávku nemocenského pojištění;
 - výše uvedené platí i pro zaměstnanec, pokud by byli v karanténě v cizině, s tím, že zaměstnanci by si měli obstarat od lokálních úřadů potvrzení o karanténě a odeslat jej zaměstnavateli;
 - pokud je zaměstnanec stížen karanténou na pracovní cestě, cesta tím není přerušena, zaměstnavatel naopak nadále musí proplácet některá plnění (cestovní náhrady) s možností krácení tehdy, pokud by např. strava byla zajišťována v rámci nemocnic v karanténních opatření;
 - pokud ovšem zaměstnanec pracuje z domova (toto je možné toliko na základě dohody), nejsou mu náhrady (ani dávky z nemocenského pojištění) poskytovány, zaměstnanec pracuje. Před nařízením karantény by tedy měl být lékař informován o existenci dohody o práci z domova (na to je vhodné zaměstnanec s takovými dohodami upozornit);
- **„dobrovolná“ karanténa** – situace, kdy zaměstnavatel chce preventivně bránit přístupu zaměstnanců po návratu z ciziny:
 - význam tohoto opatření poklesl, neboť od 13. 3. 2020 se karanténní opatření vztahují na veškeré rizikové oblasti;
 - se zaměstnancem lze uzavřít dohodu podle § 317 zákoníku práce, tzn. o výkonu práce mimo pracoviště zaměstnavatele v pracovní době, kterou si zaměstnanec rozvrhuje sám, příp. dohodu mimo ustanovení

§ 317 zákoníku práce o výkonu práce mimo pracoviště zaměstnavatele konané v době určené zaměstnavatelem. V případě potřeby jsme připraveni asistovat s touto formou dohody;

- pokud zaměstnavatel trvá na nepřítomnosti zaměstnance navrátivšího se z ciziny či z jiného důvodu, a nedojde např. k dohodě o práci z domova, jedná se o překážku v práci na straně zaměstnavatele dle ustanovení § 208 zákoníku práce. Zaměstnanci náleží náhradu mzdy ve výši 100 % průměrného výdělku;
- možnosti vztahující se k **dovolené**:
 - dovolenou lze nařídit pouze 14 dnů předem. Pokud by zaměstnavatel nařídil dovolenou bez dodržení této lhůty, hrozila by mu pokuta, navíc by se jednalo o neplatné jednání a nepřidělování práce by se považovalo za překážku na straně zaměstnavatele;
 - použití dovolené je možné se souhlasem zaměstnance;
- nedostatek práce v důsledku **omezení poptávky po zboží nebo službách**:
 - lze využít institut částečné nezaměstnanosti, což je specifický případ překážky na straně zaměstnavatele podle § 209 zákoníku práce;
 - pokud existuje odborová organizace, lze dohodnout poskytování náhrady v minimální výši 60 % průměrného výdělku. Pokud nikoliv, lze za stejných podmínek stanovit vnitřním předpisem;
- **ošetřovné**:
 - pokud zaměstnanci nemohou pracovat, nebo musí pečovat o zdravé dítě mladší 10 let proto, že školské zařízení bylo uzavřeno, ošetřují nemocného člena domácnosti nebo v případě, že dítěti mladšímu 10 let byla nařízena karanténa, náleží zaměstnancům ošetřovné;
 - ošetřovné se přiznává v době mimořádných opatření na základě rozhodnutí vystaveného školou dítěte (jinak vystavuje lékař);
 - ošetřovné činí 60 % redukováného denního vyměřovacího základu za kalendářní den (orientační kalkulačka zde: <https://www.mpsv.cz/web/cz/kalkulacka-davek-v-roce-2020>) a vyplácí se po dobu 9 dnů, v případě samozhavitelů/ek až 16 dnů. Jedná se o sociální dávku, kterou vyplácí Okresní správa sociálního zabezpečení;
 - uvedení zaměstnanci jsou omluveni z práce, jedná se o překážku na straně zaměstnance. Zaměstnanci by měli doložit rozhodnutí školy (ev. lékaře);
 - pokud zaměstnancům náleží ošetřovné, nemají v dané období nárok na náhradu mzdy.
- **ochranné prostředky**:
 - zákoník práce sice nestanoví požadavky vztahující se k epidemiologické situaci, potřebu poskytovat ochranné/čisticí prostředky lze dovozovat z obecné povinnosti zaměstnavatele zajistit zaměstnancům bezpečné a zdravé neohrožující prostředí a dále z povinnosti zaměstnavatele minimalizovat rizika pro život a zdraví zaměstnance všemi dostupnými opatřeními v rámci svých možností;
 - s ohledem na uvedené je třeba vycházet z doporučení Ministerstva zdravotnictví a dalších orgánů.

IV. VÝHRADY

Toto memorandum nepředstavuje doporučení uskutečnit či neuskutečnit jakékoliv konkrétní faktické či právní kroky.

Toto memorandum vyjadřuje náš právní názor na danou problematiku a nezaručuje, že soudy, úřady či jiné orgány, které by se těmito otázkami v budoucnu případně zabývaly, dospějí ke stejným závěrům.

Toto memorandum nemůže být použito žádnou třetí stranou nebo ve prospěch či neprospěch třetí strany bez našeho písemného souhlasu, a to ani v případě jakéhokoli řízení podle občanského, správního nebo trestního práva.

Mgr. Jan Tomaier, advokát
Tomaier Legal advokátní kancelář s.r.o.